

В. С. Веремчук

*студ. I курсу магістратури економіко-правового факультету ОНУ імені І.І.Мечникова
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: д.ю.н., проф. А. В. Смітюх

ЩОДО ПОРЯДКУ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ НАГЛЯДОВИХ РАД АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Відповідно до ч. 1 ст. 51 Закону України «Про акціонерні товариства», наглядова рада акціонерного товариства (далі – АТ) є колегіальним органом, що здійснює захист прав акціонерів товариства і в межах компетенції, визначеної статутом та цим Законом, здійснює управління АТ, а також контролює та регулює діяльність виконавчого органу [1, ст. 51]. Ч. 2 ст. 52 Закону України «Про акціонерні товариства» детально визначає виключну компетенцію наглядових рад АТ [1, ст. 52], яка виявляється великою за обсягом і такою, що складається з повноважень, які роблять наглядову раду органом стратегічного керівництва АТ і центральною ланкою його корпоративного управління.

Враховуючи викладене постає питання, чи можливе оскарження рішення наглядової ради АТ якщо воно порушує права та інтереси акціонерів або самого товариства, і, якщо так, то яким чином це можна зробити?

Оскільки законодавство не визначає певного керівника вищого рівня стосовно наглядової ради, а загальні збори акціонерів не мають повноважень щодо перегляду чи скасування рішення наглядової ради, адміністративне оскарження рішень наглядової ради видається неможливим.

З іншого боку ст. 55 Конституції України гарантує судовий захист прав і свобод людини [2, ст. 55], отже оскарження рішень наглядової ради АТ має

відбуватися у судовому порядку. Дійсно, законодавець відносить спори, пов'язані із оскарженням рішень наглядової ради до юрисдикції господарських судів (п. 3 ч. 1 ст. 20 Господарського процесуального кодексу України), як справи у спорах, що виникають з корпоративних відносин, в тому числі у спорах між учасниками (засновниками, акціонерами, членами) юридичної особи або між юридичною особою та її учасником (засновником, акціонером, членом), у тому числі учасником, який вибув, пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням або припиненням діяльності такої юридичної особи, крім трудових спорів [3, ст. 20]. Отже, необхідно з'ясувати коло суб'єктів, які мають право на судові оскарження рішень наглядової ради АТ.

Це питання вже ставало предметом розгляду Верховного Суду: зокрема у Постанові КГС/ВС від 25.02.2020 у справі № 904/1237/17 вказано, що учасники товариства (акціонери), а також інші особи, права та законні інтереси яких порушено рішенням наглядової ради чи виконавчого органу товариства, вправі оскаржити до суду відповідні рішення як акти, оскільки наглядова рада та виконавчий орган товариства є його органами управління, що приймають обов'язкові для виконання рішення; рішення наглядової ради товариства може бути оскаржено в судовому порядку акціонером (учасником) товариства шляхом пред'явлення позову про визнання його недійсним, якщо таке рішення не відповідає вимогам законодавства та порушує права чи законні інтереси учасника (акціонера) товариства, відповідачем за таким позовом є товариство [4].

З іншого боку у Постанові ВП/ВС від 30.06.2020 у справі № 317/2777/17 викладено позицію, згідно з якою рішення одного органу управління акціонерного товариства (наглядової ради) не може бути оскаржене в судовому порядку іншим органом товариства або його керівником (генеральним директором), оскільки будь-які спірні питання щодо компетенції, що виникають усередині товариства між його органами у процесі управління, підлягають вирішенню відповідно до його статуту у позасудовому порядку [5].

Підсумовуючи викладене, можна сказати, що рішення наглядових рад АТ оскаржуються шляхом подання позову про визнання їх недійсними.

До суб'єктів, які можуть оскаржити рішення наглядових рад АТ належать акціонери, позови яких обґрунтовуються порушенням їх корпоративних прав та розглядаються у порядку господарського судочинства. Такі позови можуть подавати і інші особи, які не є акціонерами, якщо обґрунтують порушення рішенням наглядової ради АТ їх прав (не корпоративних). Водночас Верховний Суд наголошує на неможливості виконавчого органу АТ подавати такий позов з метою уникнення ситуації, коли АТ звертатиметься із позовом до самого себе.

Список використаної літератури

1. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення: 04.11.2020).
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 04.11.2020).
3. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12> (дата звернення: 04.11.2020).
4. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду від 25.02.2020 у справі № 904/1237/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87929481> (дата звернення: 04.11.2020).
5. Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі від 30.06.2020 у справі № 317/2777/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90458903> (дата звернення: 04.11.2020).